

ПОДКРЕПА ЗА РАВЕН СТАРТ ЧРЕЗ ИНТЕГРИРАНО ОБУЧЕНИЕ

Брой 1
Април 2012

Редакционен екип:
Любомир Василев (отговорен редактор), Йоана Ерменкова, Весела Йорданова

СОУДНЗ „Луи Брайл”
Фондация „Хоризонти”

София

СЪДЪРЖАНИЕ

Към читателите..... (стр. 3)

Подкрепа за равен старт чрез интегрирано обучение (стр. 4)

Х. Венкат Лакшми, С. В. Гита, К. Н. Кришна Мурти:

**Какво мислят родителите за образованието на зрително
затруднените деца?..... (стр. 10)**

**Александър Велков: Андроидите все пак ще ни превземат –
но ще говорят ясно на български..... (стр. 15)**

КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ

Уважаеми читатели,

Този бюлетин се издава в рамките на проект „Подкрепа за равен старт чрез интегрирано обучение”, финансиран от оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” на Европейския социален фонд.

Предназначението на бюлетина е да информира заинтересованите читатели, първо, за същината на проекта –цели, дейности, постигнати резултати; втора, не по малко важна задача е, да се предложи възможно най-пълна и разнообразна информация по проблемите на интегрираното обучение, състоянието и напредъка на методите и технологиите за повишаване на образователния, трудовия и социалния статус на хората със зрителни увреждания.

Ще търсим не само тематично, но и жанрово разнообразие чрез публикуването на статии (включително преводни), интервюта, репортажи, есета и още по-свободни литературни форми.

Това издание ще постигне още по-пълно предназначението си, ако успеем да мотивираме вас, нашите читатели, да участвате в писането на бюлетина – чрез отзиви за него, а също чрез собствени материали за публикуване, които можете да изпращате на e-mail: pessoko@yahoo.com.

От редакционния екип

ПОДКРЕПА ЗА РАВЕН СТАРТ ЧРЕЗ ИНТЕГРИРАНО ОБУЧЕНИЕ

Още не са изминали и пет години откакто България е член на Европейския съюз. Периодът е твърде кратък и освен това съвпадна с настъпването на най-тежката световна финансова и икономическа криза. Въпреки това, българското общество и в частност хората с увреждания получиха достъп до европейски фондове, стимулиращи икономическото, социалното и културното развитие.

„Подкрепа за равен старт чрез интегрирано обучение” е проект, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от ЕС. Бенефициент е СОУДНЗ „Луи Брайл”, гр. София. Партньор по проекта е фондация „Хоризонти”.

Проектът е насочен към разширяване на възможностите за интегрирано образование на деца със зрителни увреждания в гр. София и страната, чрез превръщането на СОУДНЗ "Луи Брайл" в образователна институция, гарантираща високи стандарти за интегрирано образование. За постигането на тази цел се предвиждат дейности, които ще имат за резултати усъвършенстван софтуер за брайлов предпечат, изграден достъпен училищен сайт; ще се заснемат 5 рекламни клипа на училището и филм за обучението по специалните предмети; ще се доставят преносими компютри, електронни увеличители, брайлови машини и други пособия за интегрираните ученици; в рамките на три семинара ще бъдат обучени 90 участници (педагози от ресурсни центрове) как практически да работят с деца със зрителни увреждания. Педагозите от ресурсните центрове ще имат възможност да получават консултации от дистанция (през интернет, скайп и по телефона) или на място в съответния ресурсен център за ползването на компютърни технологии в обучението на децата.

Учениците от СОУДНЗ "Луи Брайл" ще могат да участват активно в общи масови мероприятия за спорт и художествена самодейност; те ще имат възможност да получат по-реална представа за околната среда, исторически и туристически забележителности чрез организирани ученически екскурзии.

С постигането на тези резултати, проектът ще допринесе за реалната социална интеграция на децата с увредено зрение в обществото.

Основната цел на проекта е създаване на подкрепяща среда за интегрирано образование на деца със зрителни увреждания.

Специфични цели са:

- Повишаване на информираността и чувствителността на обществото относно интегрираното обучение
- Повишаване на специфичните знания и умения на специалистите за оценяване и работа с деца със зрителни увреждания
- Информирание и подпомагане на родители в процеса на възпитание и образование на деца със зрителни увреждания
- Улесняване процеса на адаптиране на учебни материали за деца със зрителни увреждания чрез създаване на специализиран софтуер и методики за адаптиране
- Осигуряване на специални учебно-технически средства за деца със специални образователни потребности (СОП) в СОУДНЗ „Луи Брайл”.

Дейностите по проекта включват:

- Провеждане на информационна кампания
- Създаване на специализиран софтуер за предпечат и печат на брайл
- Изграждане на сайт
- Провеждане на 3 обучителни семинара
- Провеждане на консултации по места

- Създаване на учебен филм
- Осигуряване на помощно-технически средства за деца със зрителни увреждания
- Изготвяне на насоки за създаване на единна методика за адаптиране на материали за незрящи
- Адаптиране на тест за училищна готовност за деца със зрителни увреждания
- Издаване на информационен бюлетин
- Провеждане на екскурзии
- Извънкласни занимания за ученици със зрителни увреждания.

Проектът ще продължи 18 месеца.

Той обхваща деца със зрителни и множество увреждания. Насочен е към подпомагане обучението на слепи и слабовиждащи деца в училища и детски градини.

Интеграцията на слепите и слабовиждащи ученици е сложен процес, изискващ готовност на всички включени в него. Важен фактор е положителната нагласа на родителите, - както на незрящите, така и на виждащите деца. Необходимо е също взаимодействие между институциите – здравни заведения, дирекции "Социално подпомагане", общини, училища и детски градини – с цел оказване на подкрепа на семействата, в които има зрително увредени деца. Родителите на деца със СОП имат нужда от психологическа подкрепа и достъп до информация още при появата на дете с увреждане в семейството, а и по-късно, когато то трябва да постъпи в детска градина или училище. Спецификата на учебният процес изисква добре подготвени специалисти за работа с тази група ученици. С децата от 3- до 6-годишна възраст работят ресурсни учители от службите за ранно въздействие към двете училища за деца с нарушено зрение в София и Варна. Тези учебни заведения са натрупали богат опит в работата си по

интегриране на деца и ученици с увредено зрение, с които работят добре подготвени ресурсни учители. В споменатите училища се обучават и деца с множество увреждания, които се нуждаят от по-специални грижи и индивидуални програми за обучение. Учителите от СОУДНЗ "Луи Брайл" са консултанти и на родителите на слепите, слабовиждащите и децата с множество увреждания. Тези специалисти са в помощ и на Социалните домове, в които се настаняват и незрящи деца.

Фондация „Хоризонти”, партньор по проекта, е създадена от студенти и интелектуалци със зрителни увреждания, които познават целевата група и нейните проблеми. Фондацията обслужва индивидуално интегрирани ученици, като им съдейства за сканиране и разпознаване на учебници, включване в курсове по компютърна грамотност и други инициативи. Екипът, който ще реализира проекта "Подкрепа за равен старт чрез интегрирано обучение", е запознат с проблемите на целевата група. Накратко те могат да бъдат формулирани по следния начин:

За ранното въздействие няма изградени центрове, освен детската градина в Пловдив, няма и съответно квалифицирани педагогически кадри, методики и др. Необходими са методики, технически средства, тестове, занимателни игри, тактилни играчки, умалени модели на често срещани обекти от заобикалящия свят. Недостатъчно се работи с родителите.

Липсват елементарни умения за чисто техническо подпомагане на децата, интегрирани в масовите училища, – например, сканиране, моделиране на фигури и обекти, познаване на брайла и др. Прекомерни са административните изисквания към ресурсните педагози при работата им с интегрирани ученици – прекалено много хартия и бюрократични процедури, а по-малко практическа работа. Необходимо е да се оптимизира работата им чрез електронни форми и бази данни. Само един ресурсен учител за деца със зрителни увреждания е недостатъчен за големите градове. Трябва да са налице и кадри с технически функции –

асистент (придружител), четец, компютърен оператор (сканиране и разпознаване на текст) и др.

Занемарено или напълно изключено е участието на деца със зрителни увреждания в часовете по физическо възпитание и спорт в масовите училища, което се отразява и на тяхното здраве.

Подобряването на учебния процес е свързано с осъществяването две големи задачи. Необходимо е, първо, техническо и дидактическо обезпечаване на участието на ученици със зрителни увреждания в учебния процес; второ, ресурсно обезпечаване на педагогическия персонал при работата му с деца със зрителни увреждания.

За да се създаде приемаща и включваща средата за деца със зрителни увреждания, е необходимо обществото да бъде информирано, да се демонстрират уменията на деца със СОП, да се осигури участието на тези деца в общоучилищни, общоградски и национални събития (фестивали, олимпиади, състезания и др.).

Родителите на децата със СОП са ключов фактор при вземането на решение за образованието на техните деца. Затова е много важно те да са добре информирани за предимствата и недостатъците на интегрираното образование и образованието в специализирани училища. Поради това, че практически те са постоянни придружители на своите деца (и в училище, и в процеса на самоподготовка), за тях е много съществено да имат няколко важни технически умения: как правилно да комуникират със своето дете, да го придружават и подпомагат; на какви полезни умения да го научат; как ефективно (макар и чисто технически) да помогнат в процеса на самоподготовка и др. В специализираните училища се изучават предмети като ориентиране и мобилност, полезни умения, зрително подпомагане. Необходимо е тези умения да бъдат овладяни и от децата със зрителни увреждания, които се обучават интегрирано – извън специализираните училища. Родителите и специалистите в ресурсните центрове (ако има

такива) са отговорни за изработване поне на елементарните ежедневни умения, които иначе се изучават в споменатите допълнителни предмети.

Големият брой и широкият обхват на посочените проблеми налагат те да се решават на национално ниво. Но доколкото е възможно в рамките на този проект, СОУДНЗ „Луи Брайл” и Фондация „Хоризонти” ще се стремят да търсят решения поне за част от тези проблеми. Разрешаването им може да се постигне чрез достъп до информация, консултации, семинари за родители и учители, създаване и разпространение на учебен филм и тестове, закупуване на помощни технически средства, повишаване капацитета на съответния педагогическия персонал.

След успешното изпълнение на проекта СОУДНЗ "Луи Брайл" ще се превърне в основна и ключова институция, подкрепяща процеса на интегрирано обучение, и ще се развие в посока на по-пълно покриване на образователните потребности на децата със зрителни и множество увреждания.

Проектът е полезен, мащабен и необходим. Той служи на каузата за общество на равните възможности и равен достъп за всички, за преодоляване на социалното изключване.

КАКВО МИСЛЯТ РОДИТЕЛИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО НА ЗРИТЕЛНО ЗАТРУДНЕНИТЕ ДЕЦА?

Нагласата е много важна предпоставка за успешното развитие на зрително затруднените деца. Родителското отношение може да окаже изключително влияние върху социалната и образователната интеграция на зрително затруднените деца. От голямо значение за децата е дали отношението и действията на родителите отразяват виждания, свързани с реалните нужди на учениците или са предизвикани от съжаление и финансови ограничения. Приобщаването на зрително затруднените деца към обществото започва с добрата им адаптация в собственото им семейство. Дете, което е отгледано с обич и грижи във възможно най-неограничаваща среда, ще бъде в състояние да се справи по-добре в света на виждащите. Следователно, семейството определя социалната интеграция на детето в много по-голяма степен, отколкото училището.

Търнбъл определя четири основни роли на родителите:

- родителите вземат решение за образованието на детето
- родителите в ролята си на родители
- родителите в ролята си на учители
- родителите в ролята си на защитници.

Тъй като позицията на родителите е много важна, от решаващо значение е родителите и училището да работят в постоянна връзка и синхрон, особено когато се отнася до деца с увреждания. Важно е родителят активно да подкрепя и обогатява учебния процес.

Според едно изследване, проведено през 2009 г. в Бангалор, Индия, съществуват големи различия в отношението към понятието специално образование. Родители на деца с нарушено зрение, обучавани в масови

училища, имат много малка представа за специалните училища, тъй като техните деца са интегрирани още от самото начало. Родителите на зрително затруднени деца, които се обучават в специални училища, считат че обучението в тези училища е по-добрата алтернатива. Те смятат, че техните деца ще получат образование, съответстващо на техните знания, възможности, наклонности, интереси и личностни качества.

Специалното образование се състои от онези допълнителни услуги, извън редовната учебна програма, които се предоставят на децата с цел подпомагане развитието на техния потенциал, компенсиране на тяхното увреждане, или подобряване на качеството им на живот, въпреки увреждането.

Родителите на зрително затруднени деца, обучавани в специални училища, са на мнение, че чрез интегрираното обучение децата се обучават наравно със своите виждащи връстници. Тази система предлага общо образование, като се предоставя необходимата подкрепа на ученика с увреждане. Според родителите в такава среда децата с нарушено зрение имат възможността да се учат наравно с другите деца. Освен това, този тип обучение предпазва децата от развиване на различни психологически комплекси. Родителите посочват финансовия фактор като основна причина за изпращането на децата си в специални училища.

Родители на зрително затруднени деца, интегрирани в масови училища, знаят малко за значението на тези училища. Тези родители са щастливи от факта, че децата им са неразделна част от семейството по време на обучението си.

Няма значителна разлика в мненията на родителите относно обучението по полезни умения в специалното и в масовото училище. Учениците в специалните училища се обучават в училищна среда, докато интегрираните деца се обучават извън училище от местни неправителствени организации.

Както родителите на деца в специални училища, така и родители на деца, интегрирани в масови училища, отбелязват, че обучението на зрително затруднените деца е много важно за тях. В голямата си част то се осъществява чрез слухови и тактилни възприятия.

Родителите считат, че в специалното училище, отношението към децата е еднакво. Учителите не само отделят внимание на образователните нужди, но използват необходимите учебни помагала и помощни средства, както при преподаване на съответните предмети, така и в професионалното образование.

Според Гросман, комуникацията между родителите и училището, в което е интегрирано детето, трябва да се осъществява регулярно, така че родителите да са запознати с учебната програма, да са информирани за настоящи събития и да започнат да приемат и подкрепят интеграцията. Крот смята, че родителите трябва да се разпознават като главния учител на децата си, а професионалистите да се приемат като консултанти на родителите.

Родителите посочват, че интеграцията може да бъде успешна само когато се допускат модификации и адаптиране на учебната програма, съобразно възможностите на детето, когато има сътрудничество и подкрепа от страна на виждащите връстници и се провеждат регулярни срещи на учители и родители, които да поддържат информираността на родителите за прогреса на тяхното дете в училище.

Съществуват различия между мненията на родители, чиито деца учат в специално училище и родители на интегрирани деца по отношение на социалното и емоционалното поведение и отношението на братята и сестрите към тези деца.

Родителите на деца, интегрирани в масови училища, смятат, че емоционалното и социално поведение на техните деца е балансирано. Проучвания сочат, че коефициентът на социална зрелост на децата, които

са интегрирани в масови училища, живеят с близките си и имат повече социални контакти, е по-висок от този на децата, обучавани в специални училища и живеещи на пансион. Ниският коефициент на социална зрелост на децата в специални училища, живеещи на пансион, се обяснява с липсата на социални контакти, които да предлагат социално поведение, подходящо за съответната възраст, както и с по-достъпната специална помощ и подкрепа.

Родители на деца в специални училища отдават различията във взаимоотношенията с виждащите братя и сестри на факта, че децата прекарват малко време заедно, в резултат на което се създават напрегнати отношения между зрително затрудненото дете и останалите деца в семейството.

Както родителите на деца в специални училища, така и родителите на интегрирани деца, споделят, че не са забелязали отклонения в поведението на децата си като например да се карат помежду си, да хвърлят предмети или да странят от другите хора. Самите те никога не са смятали децата си като товар за себе си и за семейството.

Що се отнася до социализацията на зрително затруднените деца, родителите са на мнение, че като всички нормални деца на тохната възраст, децата със зрителни увреждания също играят игри, но по малко по-различен начин. Доброто психическо състояние на родителите и лекотата или затрудненията, с които те разгадават загадките на процеса на социализация, оказват влияние върху личностното и социалното развитие на детето.

Семейството играе значима роля при развитието на зрително затрудненото дете. Родителите са онези, които оказват най-силно влияние върху детето от раждането до съзряването му. Много важна условие в този процес е родителското постоянство. Всеки родител трябва да възприеме своя стратегия за това как да бъде в помощ на своето дете в зависимост от

неговите нужди, потребности, възможности, среда, в която се обучава. Връзката между родители и учители е важен фактор, както за цялостното развитие на детето, така и за сигурността на самите родители, че правят най-доброто за детето си, че то се чувства добре не само физически, но също в емоционален, психологически и социален план.

Х. Венкат Лакшми

С. В. Гита

К. Н. Кришна Мурти

АНДРОИДИТЕ ВСЕ ПАК ЩЕ НИ ПРЕВЗЕМАТ – НО ЩЕ ГОВОРЯТ ЯСНО И НА БЪЛГАРСКИ

(Отзвук от новината за клонирането на SpeechLab – този път в мобилните ни устройства)

Годината дори не е преполовена, а вече знаем кое ще бъде събитие № 1 за незрящите през 2012. Без големи фанфари и фойерверки Българската асоциация за компютърна лингвистика (БАКЛ) пушна в продажба новия си продукт – SpeechLab за операционна система Андроид. Цената му е съвсем достъпна – 6,65 долара. Говорилката може да се закупи онлайн от тук:

<http://slideme.org/application/speechlab-2-0>

А линкът по-долу ни предоставя възможност да се убедим в наистина качествената изработка:

<http://www.youtube.com/watch?v=4s2UgwYgbkM>

За по-голямата част от зрително затруднените потребители появата на програмата в този момент е изключително изненадващо. Разбира се, след като, в сътрудничество с фондация „Хоризонти”, бе създадена SpeechLab for Windows, от Асоциацията си останаха основните заподозрени за разработки в тази сфера. Но сигналите че това изобщо ще се случи до последния момент си останаха твърде противоречиви.

Седем години чакане

Опити у нас компютърът да проговори на български в помощ на хората със зрителни проблеми се правят от началото на 90-те години. Благодарение работата на Борислав Захариев, Торос Хованесян и Хюсеин Исмаил в средата на това бурно в много отношения десетилетие се появи Ехо –симпатичен роботски досовски глас, чрез който доста от незрящите,

попреминали днес, повече или по-малко 30-те си години, прочетоха първите си електронни книги, написаха първите си текстове на Word и направиха първите си стъпки в Интернет. През 2003 г. по поръчка на Съюза на слепите в България фирма „Манро” разработи синтезатор за операционна система Windows. Програмата така и не се наложи по две причини – поради незадоволителното си качество и по-важното – появата на значително по-качествен продукт. През 2005 г. условията се оказаха подходящи за създаването на SpeechLab. Макар да не търпи подобрения в серийния си вариант, тя се ползва и до днес и работи без съществени дефекти вече и под Windows 7.

Горе-долу по времето когато актрисата Гургана Стоянова ни подари гласа си, излязоха на мода така наречените смартфони, представляващи почти джобни компютри. Нямаше как, сред целия набор от приложения, инсталирани в операционните им системи, да не присъства и говорещ софтуер. Вярно, „на американски”, както би се изразила Валентина Хасан, но за 15 години вече бяхме свикнали всичко по-напредничаво да идва отвъд океана, а не отвъд Черно море. За период от 6-7 години американският продукт Jaws беше единствената ни връзка с по-несигурния и нестабилен, но някак си по-цивилизован свят на Windows.

На първо време, сякаш основна цел на БАКЛ за този проект беше доусъвършенстването на току-що създаденото отроче. Въпреки че софтуерът бе пуснат на свободния пазар, едва ли някой си е правил сериозни илюзии, че в българската бизнес среда това ще се окаже печелившо. Така единственият вариант за финансиране отново се оказаха неправителствените организации. Малко подробности от тези разговори са известни, но така или иначе не се стига до споразумение.

Ново раздвижване започна да се забелязва едва през 2010-2011 г., съвсем логично – по инициатива на Фондация „Хоризонти”. Заговори се за

работни групи, които регулярно се събират и обсъждат важните стъпки по създаването на български мобилен глас.

Android vs. Symbian

Макар че сме свикнали да свързваме операционната система Symbian само с финландския концерн Nokia, всъщност първият телефон, на който е инсталирана серийно е Ericsson R380. Създадена през 1999 г. тя преживя пика си през 2006-2007 и в момента бъдещето ѝ изглежда проблематично. Индикации за това ни заливат почти ежедневно. През 2010 Samsung и Sony Ericsson напълно я изоставят, а Nokia постепенно ограничава внедряването ѝ за сметка на Windows Phone 7 на Microsoft. Причината, поради която системата и по-конкретно модификацията и за Nokia стана изключително популярна сред незрящите у нас, а и в много други страни, е наличието на доста добър асистивен софтуер - Nuance TALKS & ZOOMS. Както личи и от името му той е полезен и за потребители с остатъчно зрение. Компанията производител е базирана в Бърлингтън Масачузетс, а цената - около 300 долара. Оттук нататък съотношението между притежателите на телефони с Android и Symbian у нас ще се променя, най-вероятно в полза на първите, но в момента огромното мнозинство от незрящи, работещи със специализиран софтуер на мобилните си устройства, ползват продуктите на споменатите по горе финландска и американска компании.

Що се отнася до Android, тя се включва в голямата игра доста по-късно, а именно през 2007 г., след като две години по-рано е закупена от Google. По данни към януари 2011 г. за Android има над 200 000 приложения. За последното тримесечие на 2010 г. Android е определена като най-продаваната платформа за смартфони в света.

Глобалната конкуренция се пренася на локално ниво при вземането на решение за коя операционна система да се създаде говорещия софтуер на български. Дилемата е следната: трудно е да се предвиди кога Symbian ще отиде в историята и доколко сериозна ще е експанзията на Android.

През 2010 г. след спечелен проект фондация „Хоризонти” стартира кампания за набиране на средства за създаване на говореща програма за мобилни телефони. Дарения се приемаха както чрез SMS, така и с вноски по банковата сметка на фондацията. Лица на „Говори ми” бяха Ники Кънчев, Орхан Мурад и Кристиян Григоров. В резултат към настоящия момент са събрани кръгло 1260 лв. – една твърде скромна сума

Засега Фондацията е съсредоточила усилията си върху създаването на глас за Symbian. В едно писмо до списъка „Без мишка” бившият народен представител Петър Стайков, който от около два месеца е ангажиран с проекта, разяснява че от БАКЛ неформално са му отговорили, че поради възможно влошаване на качеството при адаптиране на SpeechLab за Symbian е малко вероятно такова да бъде осъществено. По-нататък Стайков допълва: „Без да разбирам, защо някои хора се радватна това, че опитите ни да организираме изработването на български синтезатор за Симбиан са в много трудна фаза, ние също си имаме нашите съображения да гипродължим”.

Ивайло Маринов, който е свързан с БАКЛ през годините, споделя в друг списък, че финансиране за вече готовия синтезатор на практика няма и досега никой не е взел пари за него.

Предизвикателствата

В следващите месеци на Петър Стайков и екипа на фондация „Хоризонти” предстои взимането на изключително важно решение. Изработването на синтезатор за Symbian би имало смисъл ако се случи в

максимално кратки срокове. Сумата, която ще е необходима за програмата би трябвало, поне по груби сметки, да се съпостави с разходите, които незрящите притежатели на Nokia ще трябва да отделят за нови телефони. Минималната цена за мобилно устройство, на което може да се качи гласа под Android, е около 300 лв. За средностатистическия потребител със зрителен проблем това не е малка сума. При всички положения не е лошо да се помисли и за план Б, предвиждащ пренасочване на средствата от кампанията или в посока доусъвършенстване на новият глас под Android, или в организиране на курсове и ръководства с цел да се ускори изучаването му от повече хора – област, в която Фондацията понатрупа доста опит през последните години.

Поне на първо време синтезаторът на БАКЛ ще има статута на продукт от бутиков характер. На бъдещите ползватели им предстои да пестят пари, да се нагодят към сравнително сложната процедура за закупуване, да потърсят услугите на малкото специалисти, които имат познания да настройват такъв тип софтуер и да свикнат с новата операционна среда. Процесът би могъл да се сравни с преминаването ни от DOS към Windows. Вярно е, че Symbian и Android изглеждат по съотнесими, но от друга страна при инсталацията на SpeechLab не се налагаше да си купуваме нови компютри.

Няма и 20 години, откакто мобилните технологии навлязоха масово в живота ни. Едва от 5-6 те са сравнително достъпни за незрящите. Спомените отпреди седем години още са пресни – все едно преживяваме „дежа-вю”. Дано случилото се след 2005 г. да не се повтори едно към едно, а както в „Матрицата” – да е свързано с някаква реконструкция в системата. По отношение на новия синтезатор – необходимо е да се обезпечи развитието му най-малко в две насоки: подобряване на самия продукт и логистична помощ за бъдещите му потребители. Мобилните технологии разкриват все повече възможности. Ползване на мобилен или

безплатен Интернет, плащане на сметки чрез SMS, GPS-навигация – това са все услуги, пробили вече и в България. С нелеката задача те да станат максимално достъпни за нас незрящите трябва да се ангажират нашите организации. Кампании за даряване на мобилни телефони, признаване на устройствата за помощни средства, обособяване на група експерти, които да следят ставащото в света на високите технологии, да информират обществеността и да подготвят проекти в тази насока – това са все възможни съвместни инициативи. Колкото по-скоро набележим стратегическите си цели в тази област и започнем да работим по тях, толкова по-бързо ще се радваме на впечатляващи постижения, съотнесими със SpeechLab for Android.

Александър Велков